

Promjenjivost forme

Stanić, Antonela

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Arts Academy / Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:175:915291>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Arts Academy](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
UMJETNIČKA AKADEMIJA

Antonela Stanić

“Promjenjivost forme”

MAGISTARSKI RAD

SPLIT, 2018.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
UMJETNIČKA AKADEMIJA
ODJEL ZA LIKOVNU KULTURU I LIKOVNU UMJETNOST

“Promjenjivost forme”

MAGISTARSKI RAD

Naziv Odsjeka: Likovna kultura i likovna umjetnost
Naziv Studija: Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu
Predmet: Praktični magistarski rad

Mentor: doc. Slobodan Tomić izv.prof.
Studentica: Antonela Stanić

SPLIT, 2018.

SADRŽAJ

1. SAŽETAK
2. UVOD (početna ideja, razvoj ideje – tehnička komponenta)
3. REFERENCE

SAŽETAK

U magistarskom radu obrađuje se pitanje raspadanja, promjenjivosti, trošnosti, te derutnosti materije i degradaciji forme tijekom vremena, sve do potpune apstrakcije. Rad se sastoji od otisnutih mnogobrojnih faza u tehnici dubokog tiska (bakropis i akvatinta) kroz proces promjenjivosti određene forme, odnosno formiranja i gubljenja-propadanja oblika. U prvom poglavlju opisivat ću proces, nastanak i događanja kroz određene faze. U drugom poglavlju govorim o određenim umjetnicima i umjetničkim djelima koji su me potakli u početnoj ideji mog magistarskog rada. U završnom dijelu elaborata prikazujem sve faze od početne do krajnje. Uz mapu grafika prilažem i same matrice kako bi se što bolje doživjela derutnost, točnije prolaznost koji želim dočarati.

Rad se sastoji od tri različite matrice različitih dimenzija (50x70cm) koje se kroz proces rada mijenjaju i nastaju različite faze. Pojedinačno, svaka faza je otisak, dokument promjene, umjetničko djelo za sebe.

Cilj rada je prikazati promjenjivost formi kroz gubljenje konzistentnosti, proces apstrakcije uvjetovane djelovanjem vremena i kemijskih agensa, kao i trošnost materijala. Kako određeni material reagira na jačinu različitih kiselina i direktni rad na samoj ploči služeći se različitim pomagalicama. Krajnji ishod rada su postavljene faze jedna do druge kao pokazatelj vremenskog žvrnja, koji utječe i mijenja stvari ne samo kod živih bića već i kod specifičnih materijala. Oni rastu, formiraju se i umiru poput živih bića.

UVOD

Sentimentalna povezanost sa ostacima kulturne baštine naših predaka bila je okidač za početak istraživanja teme za magistarski rad. Krenula sam od malog mjesta podno Velebita gdje sam fotografskim zapisima zabilježila određene fragmente materijala koje se zubom vremena potrošilo, oronulo. Dojmilo me se kako zub vremena utječe na određene materijale koji nas okružuju te kakve tragove ostavljaju.

Privukli su mi pažnju detalji derutnosti, raspadnutosti na predmetima proizašli iz izloženosti prirodnim pojavama i prolaznosti vremena. Što je to vrijeme i kako ono utječe na nas. Kakve nam tragove ostavlja.

Taktilno osjetiti tu hrapavu teksturu pod prstima, doživljaj ishoda koje je učinilo vrijeme potaklo me da se upravo time bavim kroz svoj praktični magistarski rad u mediju grafike koji najbolje može dočarati derutnost i prolaznost nekog materijala.

Radi se o eksperimentalnoj grafici gdje na tri cinčane ploče radim poluapstraktne forme. Na određenim djelovima prepoznaje se motiv dok na ostatku rada radi se o ekspresnoj apstrakciji raspadanja. U vremenu od pola godine na tri matrice otiskivanjem svake faze tijekom odmicanja rada cilj je prikazati uništenje, derutno stanje, trošnost materijala. Proces koji prirodno traje stoljećima zahvaćen zubom vremena, ja sam ubrzala pomoću tehnike jetkanja bakropisa, mnogobrojnim fizičkim manipulacijama na pločama i korištenjem jakih kemikalija, kiselina, kao što su klorovodična kiselina (solna HCl), dušična kiselina (nitrarna kiselina HNO₃). Također sam primjenila tehniku *suhe aquatinte* kod koje sam koristila usitnjeni kolofonij za postizanje teksture kapljica.

Na matricama su se stvarale razne strukture nastale fizičkom manipulacijom na pločama iglom, grebanjem, potezima kista, u svrhu gradnje poluapstraktne kompozicije koja se vremenom transformira.

Krenuvši od početne ideje triju detalja sa fotografija o kojima sam govorila na početku teksta, nastale su tri ploče apstraktnih formi koje u promatrač stvaraju potrebu da se zadubi i unese u rad iz kojeg proizlaze različite ideje što dovode do krajnjeg cilja radova apstraktnih formi. Prva ploča je *krug*, kod koje vidimo slobodnu ekspresionističku imitaciju goda u deblu drveta. Druga ploča je *prozor*, gdje vidimo ritam kapanja kiše, prisutnost različitih izmaglica i plinova. Prikaz krutog stanja grebanjem iglom, nanošenjem voska i kreona nastaju hrapave teksture te različito slobodno iscrtavanje određenih detalja uljem (maslac). Korištenje jakih nerazrijeđenih kiselina direktno na ploču i mnogo sati u kiselinama jačeg i slabijeg inteziteta. Svaki pomak na pločama otiskivala sam kao određenu fazu rada. Radovi sami za sebe su cjelina, niz. Također sam se koristila metodama *suhe aquatinte* gdje bih kolofonij smolu posipala po trima pločama te dobila zanimljive teksture koje možemo vidjeti na krajnjim rezultatima radova.

Treća ploča asocira nas na stara trošna vrata gdje je i dalje prisutna apstraktna forma. Gubljenje detalja kroz izjedanja kiselina te fizičkim djelovanjem na ploče, materijal je vremenom počeo slabiti, raspadati se, postaje lomljiv, nastaju rupe, brazde po pločama, događa se namjerno izazvano trošenje materijala. Vidimo gubljenje forme koje sam željela postići vratimo li se na početnu inspiraciju propadanja određenih materijala pod zubom vremena.

Kroz proces rada događa se razna problematika, kako i na koji način prikazati propadanje. Solna kiselina nakon kratkog vremena izgubi svoju jačinu ,kako su ploče bile tretirane kiselinama tako sve više koristila sam onu koja ostavlja najuočljivije efekte, promjene. U početnim fazama imala je dobar učinak na ploče ,možemo vidjeti na prvih nekoliko faza. Korištenjem kolofonij smole najbolje možemo vidjeti na fazama prozora gdje ostavlja teksture kapanje kiše, zamagljenosti, starosti. Kako su teksture ploča postajale sve jače tako kolofonij smola nije više imala vidan učinak, tako da vidimo njezin učinak samo na početnim fazama rada.

Dušična kiselina i njezina snaga najbolje je izvukla postignute teksture derutnosti i raspadanja. Ploče su višekratno izložene kiselini u trajanju od 15-18 sati. Kroz ovaj rad, proces, koji je trajao nešto više od pola godine prikazala sam od početne ičke vidljive forme kroz različita reagiranja na ploče, otiskivanjem svake faze kao zasebnog rada, do krajnjeg posljednjeg otiska gdje ne dolazimo do gubljenja forme upotpunosti već pomoću fragmenata povezuje se sa svim ostalim fazama i tvori jedan ciklus, jednu cjelinu.

Kad promatramo faze, otiske, vidimo kako je tekao proces raspadanja. Na početku fizičkim reagiranjem na ploče nastale su početne teksture, linearnijeg, ekspresivnog karaktera, koji možemo vidjeti na prvim fazama radova prije nego kreće raspadanje. Krejonom, voskom, zrcima kave i šećera, različitim kistovima (nanošenje masnoće najčešće maslac). Najbolje vidljivo na otiscima goda kod prvih faza. Grebanje iglom za bakropis jačeg i slabijeg intenziteta, slobodno po emocijama. Svako reagiranje na ploču odstajalo je u kiselinu te se nakon toga otiskivalo kao faza, kao zaseban, jedinstveni rad koji se više ponoviti ne može jer ploče mijenjaju svoj oblik konstantno.

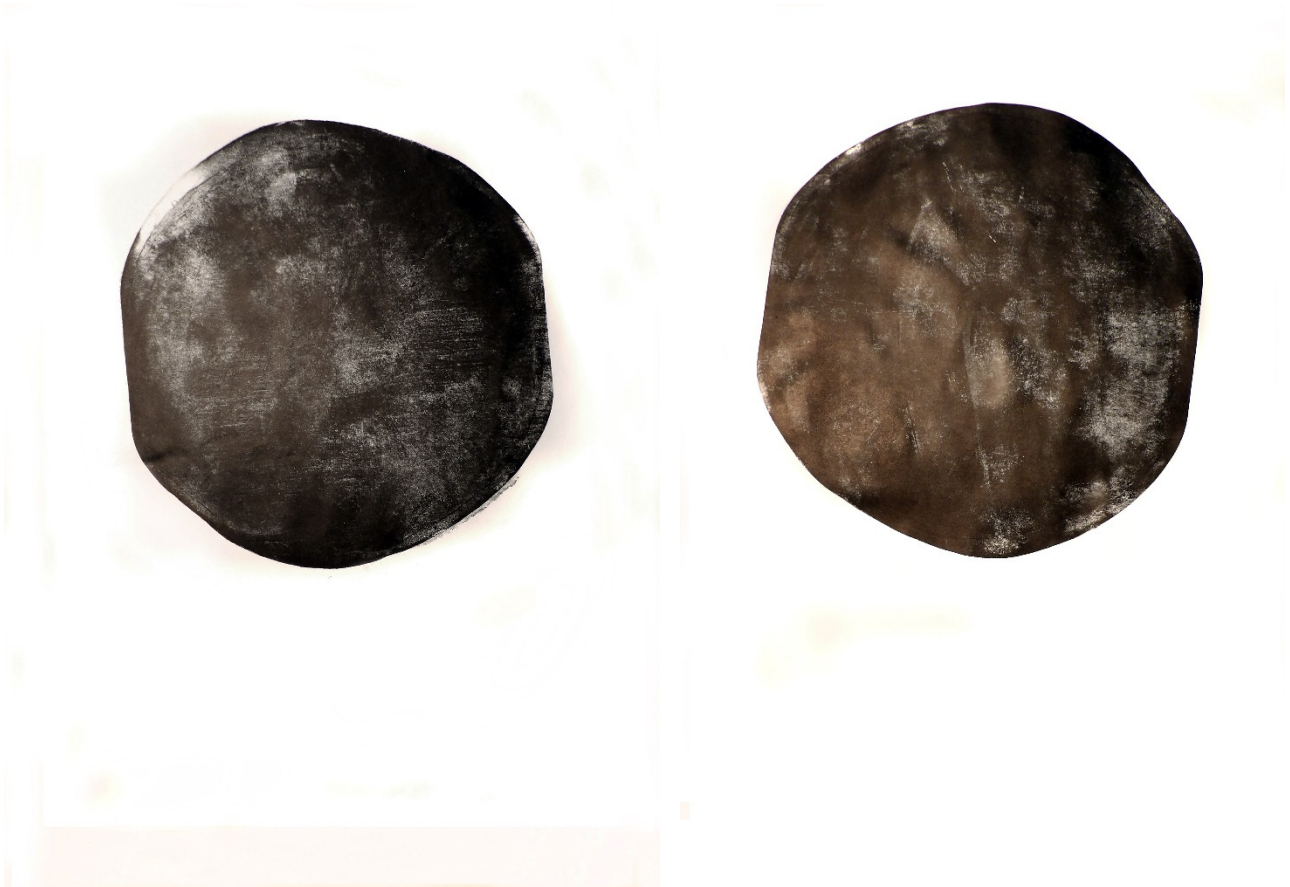

Ploče su tretirane slobodno, intuitivno, emotivno, ne sve u isto vrijeme već kako bi mi nadošla ideja tako bi se bavila tom pločom (matricom). Kapanje, grebanje, brušenje, udaranje, te mnogobrojne druge metode kojima sam tretirala ploče, stvorila sam igru tekstura, igru gdje spajam različite dobivene elemente u jednu cjelinu koja tvori ekspresivnu kompoziciju. Tijekom procesa događalo se da ploče odbijaju kiselinu, na određenim mjestima ne želi se jetkati. Material kao mnogi drugi ima svoj maksimum, ipak ploče s kojima sam radila ovo djelo nisu čiste cinkove ploče već su pomješane sa titanom i kositrom. Ne obazirući se na taj dio postigla sam krajnji cilj rada. Raspadanjem ploča po rubovima teško je rukovoditi tijekom procesa otiskivanja.

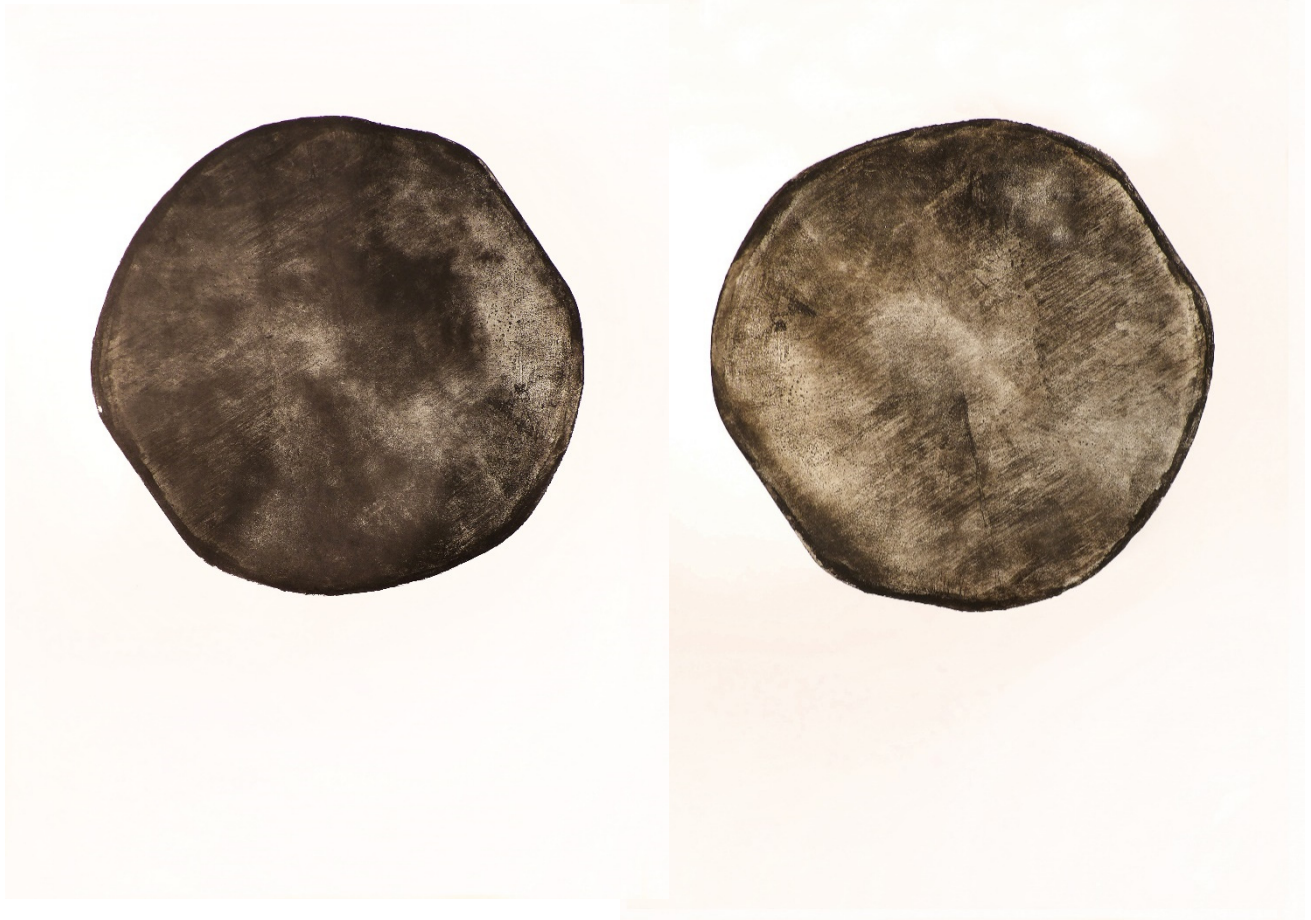
Kako su se faze bližile kraju matrices u sve dulje boravile u kiselinama jačeg intenziteta kako bi se postiglo raspadanje formi.

U oku promatrača se događa igra tekstura, boja, formi. Na svakom radu vidimo eksperimentalnu ekspresivnu apstrakciju koja izaziva promatrača, potiče ga da uviđa, istražuje, sagledava detalje, pa cijelinu, te otkriva kao pojedinac brojne asocijacije na to kako zub vremena nagriza intimne životne puteve. Još nitko nije prošao a da nije zastao te bar na kratko utonuo u derutnim, trošnim apstrakcijama koje ga nisu ostavile ravnodušnim.

REFERENCE

ENFORMEL - UMJETNOST BEZ FORME

Pravac u likovnoj umjetnosti koji mi je služio kao inspiracija. Sam naziv pravca skraćena je od "neformalne umjetnosti", umjetnost bez forme, bez oblika, umjetnost koja nije po propisu. Enformel je skupni naziv za stilove apstrakcije u Europi i kasnije u godinama poslije Drugog svjetskog rata. Negativno stanje, u fizičkom i psihološkom smislu, koje je nastalo ,došlo, završetkom Drugoga svjetskoga rata izazvano je nizom nesretnih okolnosti. Nakon rata dolazi do pojave novih radikalnih tendencija; napuštanja forme i predstavljanja pojavnog svijeta.

Rađa se umjetnost koja ne teži prikazu čovjeka i svijeta koji ga okružuje na tradicionalan način, već ona koja umjetniku pruža maksimalnu slobodu izražavanja.

Enformel - slikarstvo materije - radikalni enformel u Hrvatskoj

Inspiraciju sam pronašla u Hrvatskim umjetnicima Enformel pokreta. Na sličan način u početnim fazama svojih radova koristila sam se raznim materijalima kao što su vosak, kreon, masnoće, šećer, kako bi dobila teksture derutnosti, osjeta raspadanja forme.

Dva umjetnika koja sam izdvojila bavili su se ekspresivnim apstraktnim slikarstvom gdje nije bilo bitna ideja i plan već sloboda i ostavljanje tragova po platnu po vođenju osjećaja, instinkta.

Ivo Gattin je umjetnik koji u hrvatskoj umjetnosti predstavlja okosnicu „druge umjetnosti“, a ujedno je i njen najznačajniji predstavnik.

Odustaje od tradicionalnog oblikovanja i usmjerava se prema novim načinima slikarske prakse sve do potpune razgradnje svih tradicionalnih odrednica slikarstva.

Prvi radovi predstavljaju blokove, aperspektivne pravokutnike od voska, pijeska, pigmenta koji su aplicirani na platno gustim nanosima kako bi materija postala slika.

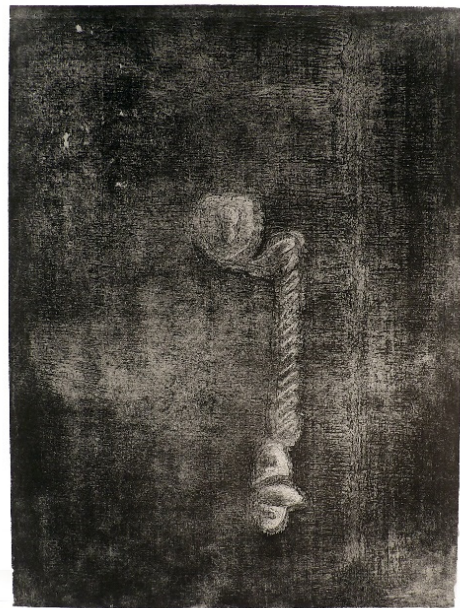
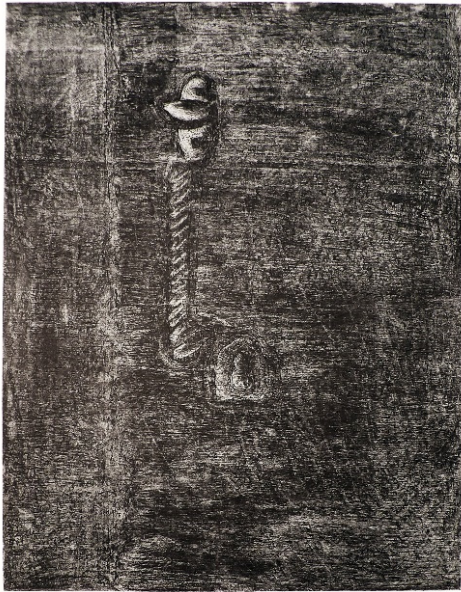
Kanije će se osloboditi blind-rame i poput Pollocka ući će u svoje djelo, hodati i ostavljati tragove što će rezultirati amorfnom masom reljefne boje.

Gattin će tako svojim intervencijama osloboditi materiju svih zadanosti što će rezultirati slikom-objektom nastalom paljenjem pigmenta i smole.

Upravo će to naglasiti njegove tendencije u slikarstvu u kojem važnost pridaje procesu stvaranja gdje će dokaz djelovanja ostati vidljiv u fizičkom smislu.

Eugen Feller radi seriju slika „Malampije“ u kojima miješa pigment, cement, gips i katran u gustu masu, koju zatim baca na jutenu podlogu da bi ju kasnije palio i kao rezultat dobio čađavu i valovitu strukturu slike.

Nastalo „igrom slučaja“, spontano, improvizirano, gdje vidimo isprepletenost linija, boja, ploha, mrlja, nepromišljenih i slobodnih poteza i „nabacanih“ površina.

Američki pandan enformelu bio je apstraktni ekspresionizam, koji je na neki način bio roditelj toga pravca. Kod enformela je postao važniji sam proces slikanja od motiva, slučajnost, spontanost postali su važniji od unaprijed promišljenih ideja, po tom je enformel bio potpuna suprotnost geometrijskoj apstrakciji - koja je bila u modi do rata. U procesu enformela, umjetnik se potpuno prepustio slučajnosti i svom trenutačnom raspoloženju, što je mene potaklo da se iskušam u drugom mediju sličnim opisom enformela.

Velika inspiracija, možemo reći pokretač pokreta Jackson Pollock, njegova tehnika rijetko je koga ostavljala ravnodušnim. Igranje doslovno sa bojom, njenom plastičnošću, nanošenjem različitih slojeva, ne samo kod Pollocka već i kod ostalih velikih umjetnika tog pokreta, korištenjem neočekivanih materijala (zemlje, cementa, prašine), bez ikakve unaprijed stvorene ideje (skica, koncepta) nadajući se da će se iz samog procesa rada - izroditi i neka ideja, a to se doista i dešavalo. To su improvizacije (prepuštene samo mašti i osjećajima) eksplozivnih i turbulentnih kompozicija

Enformel nije stil, već zbroj fenomena koje povezuje sklonost „otvorenoj formi“, direktnoj akciji i odbacivanju promišljenih kompozicija. Očigledna je i stilska neujednačenost, no zajednička im je značajka naglasak na spontanost samoga procesa stvaranja, kao i novo shvaćanje materijala slike.

